

ศึกษาวิธีการสอนพุทธธรรมแบบวัชรยานของ เชอเกียม ตรุงปะ รินโปเช
A STUDY OF BUDDHADHAMMA TEACHING METHOD IN VAJRAYANA OF
CHÖGYAM TRUNGPA RINPOCHE

พระวุฒิชัย ชยวุฑโฒ (ศิริน้อย)^๑

บทคัดย่อ

วิธีการเผยแผ่พุทธธรรมในครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการเผยแผ่พระศาสนาแบบประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ทางสังคม จารีต ประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน พระองค์ทรงมีหลักการสอน เช่น แยกแยะกลุ่มเป้าหมาย มีลีลาการสอน เทคนิคการสอน กลวิธีและกุศโลบายประกอบการสอนต่างๆ ได้อย่างยอดเยี่ยมจนได้รับการยกย่องว่าเป็นนักสอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดและเป็นแบบอย่างให้พระสงฆ์ได้ใช้ถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา

การวิเคราะห์วิธีการสอนพุทธธรรมของเชอเกียม ตรุงปะ พบว่า ท่านเป็นวัชรจารย์สมัยใหม่ ที่สามารถนำความรู้ในพระพุทธศาสนาแบบวัชรยานไปเผยแผ่ในดินแดนตะวันตก ดังจะเห็นได้ว่าวิธีการสอนพุทธธรรมและการตีความพุทธธรรมของท่านจึงดูค่อนข้างที่จะแปลกและแหวกแนวไปจากจารีตเดิมมาก โดยทั้งนี้อาจเป็นเพราะท่านได้รับการศึกษาแบบตะวันตกในครั้งที่เคยศึกษาที่ มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ประเทศอังกฤษ ท่านจึงมีแนวคิดว่าการที่ท่านทิ้งรูปแบบภายนอกที่เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาออกไป แต่ในขณะเดียวกันสิ่งที่ท่านไม่เคยละทิ้งเลยนั่นก็คือ สัจธรรม ด้วยวิธีการสอนพุทธธรรมที่เน้นประสบการณ์โดยตรงและเทคนิคการสอนพุทธธรรมที่ร่วมสมัยอย่าง เช่น แนวคิดเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย สมาธิภาวนา วิสัยทัศน์ทางสังคม การสอนพุทธธรรมในรูปแบบของศิลปิน เป็นต้น เชอเกียม ตรุงปะยังเป็นผู้ที่ประยุกต์พุทธศาสนาให้เข้ากับสังคมตะวันตก

จึงก่อให้เกิดวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่ขึ้นในโลกตะวันตก จะเห็นได้ว่า เชอเกียม ตรุงปะ ใช้หลักวิธีการสอนที่คล้ายกับพระพุทธเจ้า เช่น การใช้อุปกรณการสอน การทำเป็นตัวอย่างหรือสาธิตให้ดู การใช้ภาษา และใช้คำในความหมายใหม่ การรู้จักจังหวะและโอกาส ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการสอน เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบและแนวทางที่ใช้จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของท่าน จึงเป็นการเผยแผ่พุทธธรรมที่สอดคล้องกับพุทธวิธีในการสอนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม วิธีการสอนของท่านได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในขณะที่ท่านดำรงชีพอยู่และหลังยุคของท่านอย่างน่าสนใจทีเดียว

คำสำคัญ: วิธีการสอน

ABSTRACT

In the Buddha's lifetime, the Buddha used various methods of spreading the Buddha-dhamma applied to the geographical environment, social history and different traditions of each region. His teaching styles are such the discrimination of target groups, the teaching manner, teaching techniques, tactics and strategies for better teaching. He has been hailed as the greatest teacher and as a role model for Buddhist monks in spreading the Buddha-dhamma as well.

In the Buddha-dhamma teaching of Chögyam Trungpa Rinpoche, it can be analyzed that he was a modern Buddhist meditation master of Vajrayāna Buddhism, who was a major

^๑ พุทธศาสนกรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา

figure in the dissemination of Vajrayāna Buddhism to the West. His instruction and interpretation of Buddha-dhamma contrasts with original tradition. This is probably because he was educated in the West, that is, he once studied at the University of Oxford, England. He has sometimes abandoned the concept of external forms as religious symbols, but at the same time he never abandoned the truth. His Buddha-dhamma teaching focuses on the direct experience and teaching techniques by contemporary such as adaptation to the modern era, meditation, social vision, teaching in the form of artists and so on. He has applied Buddhism to the West, thus causing a new way of living in the Western world. It can be said that Chögyam Trungpa Rinpoche used various teaching methods similar to the Buddha's teaching, which are the teaching materials, Idealization and demonstrations, language usage, taking on a new meaning, knowing the timing and opportunity, the flexibility in the use of teaching methods and so on. This is a style and guideline that becomes his identity. His propagation of Buddha-dhamma is consistent with that of the Buddha positively. However, some of his teaching methods and actions were the topic of controversy during his lifetime and afterwards.

Keywords: Teaching Methods

๑. บทนำ

การที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองสืบต่อมาได้จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ก็ด้วยอาศัยการศึกษาค้นคว้าพระธรรมวินัย การประพฤติปฏิบัติ และการรู้แจ้งเห็นจริงในหลักธรรมดังกล่าวของปวงพุทธบริษัทเป็นสำคัญแม้ว่าพระพุทธศาสนาจะแตกแยกเป็นนิกายต่างๆ ก็สักแต่ว่าต่างกันในเรื่องของการคิดเห็นเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับวิธีการเข้าถึงพุทธภาวะหรือวิมุตติความหลุดพ้นแต่ทุกนิกายต่างก็มุ่งสู่จุดหมายปลายทางเดียวกันคือ ความสว่าง สงบ และสันติสุขชั้นนิรันดร

เชอเกียม ตรุงปะ (ค.ศ. ๑๙๓๔-๑๙๘๗) วัชรอาจารย์ชาวทิเบตผู้ใช้เวลากว่า ๒๐ ปีในการเผยแผ่พุทธศาสนาในซีกโลกตะวันตกท่านได้ก่อตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมซัมบาลากว่า ๑๐๐ ศูนย์ทั่วทั้งทวีปอเมริกาและยุโรปก่อตั้งมหาวิทยาลัยนาโรปะมหาวิทยาลัยแนวพุทธในเมืองโบลเดอร์ รัฐโคโลราโดประเทศสหรัฐอเมริกาและมิงานเขียนที่ตีพิมพ์แล้วกว่า ๔๐ เล่ม เชอเกียม ตรุงปะ เป็นธรรมอาจารย์ชาวทิเบตเพียงไม่กี่คนที่ยอมทิ้งกราบของความเป็นพระและวัฒนธรรมทิเบตที่เขาเติบโตมาเพื่อการทำหน้าที่ชีวิตนักเรียนชาวตะวันตกของเขาอย่างไม่ถือตนคำสอนสำคัญในเรื่อง “วัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ” ถือเป็นการกระตุ้นเตือนให้ชาวพุทธได้หันกลับมามองในเรื่องของการใช้หลักธรรมหรือภาพลักษณ์ความสูงส่งทางจิตวิญญาณเพียงเพื่อการหลอกตัวเองอย่างปราศจากการนำพุทธธรรมมาฝึกฝนปฏิบัติจริงในชีวิต^๑ เชอเกียม ตรุงปะใช้ชีวิตในโลกตะวันตกศึกษา ภาษา ปรัชญา ศาสนา จิตวิทยา ศิลปะ ประวัติศาสตร์และวรรณกรรมตะวันตกและออกปาร์ตี้พบผู้คนเมื่อมีเวลาว่างยังเมื่อได้ย้ายเข้าไปเผยแผ่ธรรมยังฝั่งอเมริกาเหนือท่านได้ผูกมิตรกับอปีปี้ กวีบท และศิลปินชียาทั้งหลาย คำสอนทางพุทธศาสนาของท่านถูกลดทอนเหลือเพียงคำง่ายๆอย่าง “เปลือก” “เปิดใจ” และ “ศิโรราบ”

กล่าวโดยสรุปความโดดเด่นของเชอเกียม ตรุงปะ รินโปเช ที่ทุกคนยกย่องท่านคือท่านปฏิเสธรูปแบบทางจารีตนิยมแบบทิเบตแต่ไม่ปฏิเสธหลักการสอนหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ท่านมีวิธีปฏิบัติและวิธีการสอนให้ประชาชนได้เข้าใจ และเข้าถึงหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

^๑ เจน โฮป, พระพุทธศาสนาสำหรับผู้ใฝ่รู้, อนิตร พวงสุวรรณและคณะแปล, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕๑.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาวิธีการสอนพุทธธรรมของพระพุทธเจ้า
๒. เพื่อศึกษาวิธีการสอนพุทธธรรมของ เชอเกียม ตรุงปะ rinโปเช

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าทางเอกสารซึ่งมีลำดับดังต่อไปนี้

๑. ข้อมูลขั้นปฐมภูมิ ค้นคว้าข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙
๒. ข้อมูลขั้นทุติยภูมิ วรรณคดี และคัมภีร์ต่างๆ ในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนพุทธธรรม และงานเขียนของ เชอเกียม ตรุงปะ rinโปเช ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจาก ตำรา เอกสาร บทความ ข้อมูลทางออนไลน์ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่าง ของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาที่เขียนไว้
๓. รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาเรียบเรียงย่อความ จากข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ คือข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยนำมาวิจัยเอกสารเกี่ยวกับ วิธีการสอนพุทธธรรมของ เชอเกียม ตรุงปะ rinโปเช เพื่อการเข้าถึงสัจธรรมและการนำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
๔. นำเสนอผลงานวิจัยและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษา

วิธีการสอนพุทธธรรมของพระพุทธเจ้า

พุทธวิธีในการสอนพุทธธรรมของพระพุทธเจ้ามาจากปัญญาญาณของพระพุทธองค์ดังจะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้าเมื่อจะทรงสอนใครในแต่ละครั้ง พระองค์ก็ทรงอาศัยองค์ประกอบหลายๆ อย่างในการสอนบุคคลระดับต่างๆ ที่มีพื้นฐานความรู้ สติปัญญาที่แตกต่างกัน พระองค์ได้ประยุกต์คำสอนแต่ละลักษณะให้มีความเหมาะสมเป็นการสอนที่แสดงถึงพุทธลีลาของพระองค์ ที่สำคัญการสอนในลักษณะนี้ของพระองค์ เป็นการนำเนื้อหาที่มีอยู่มาทำการตีความ โดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่ตามสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น แล้วนำเข้าสู่หลักการที่ถูกต้อง วิธีการสอนแบบต่างๆ ของพระพุทธเจ้าในหัวข้อนี้ การสอนธรรมะของพระพุทธเจ้ามีวิธีการที่หลากหลาย พระองค์จะทรงพิจารณาจากบุคคลที่กำลังรับฟัง ถ้าบุคคลมีระดับสติปัญญาน้อย ก็ทรงสอนธรรมะอีกรูปแบบหนึ่งผู้มีปัญญามากก็จะใช้อีกรูปแบบหนึ่งแต่ถึงจะมีวิธีการสอนที่หลากหลายอย่างไรเมื่อจัดเข้าอยู่ในประเภทแล้วจำแนกวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าได้ ๔ ประเภทคือ (๑) แบบสาธกจำหรือสนทนา (๒) แบบบรรยาย (๓) แบบตอบปัญหา (๔) แบบวางกฎข้อบังคับ เป็นต้น ดังนั้นวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมในครั้งพุทธกาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการเผยแผ่แบบประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ทางสังคม จารีต ประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน

วิธีการสอนพุทธธรรมของ เชอเกียม ตรุงปะ rinโปเช

วิธีการสอนพุทธธรรมของ เชอเกียม ตรุงปะ rinโปเช เป็นนักปฏิรูปเผยแผ่พุทธศาสนาโดยแท้ท่านมีวิธีการสอนพุทธเพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมเพราะท่านตีประเด็นทางสังคมตะวันตกตก ท่านเข้าใจวิถีชีวิตของชาวตะวันตก ดังจะเห็นได้ว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในตะวันตกเชอเกียม ตรุงปะไม่เคยมีความคิดที่อยากจะให้บรรดาลูกศิษย์ของท่านเปลี่ยนวิถีชีวิตมาเป็นคนที่เบต เชอเกียม ตรุงปะเชื่อว่าเมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่มาสู่โลกตะวันตกเราก็ควรประยุกต์พุทธศาสนาให้เป็นพุทธศาสนาแบบตะวันตก ดังนั้น ท่านจึงทุ่มเทตนเองอยู่ในโลกตะวันตก ดังที่ท่านเคยกล่าวไว้ว่า การเป็นชาวพุทธนั้นไม่ใช่การพยายามใช้ชีวิตดังที่ตนมุ่งหวังไม่ แต่ทว่าเป็นการเพียร

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พยายามที่จะเป็นอย่างที่เป็นอยู่ จะเห็นได้ว่าเชอเกียม ตรุงปะ ได้เน้นให้เราได้รู้จักตัวตนที่แท้จริงของเรา เราเป็นใคร มาจากไหน และกำลังทำอะไรอยู่ตอนนี้ ทั้งนี้เชอเกียม ตรุงปะ เป็นตฤณและวัชรอาจารย์ในรูปแบบใหม่ดังจะเห็นได้ว่าวิธีการสอนพุทธธรรมและการตีความพุทธธรรมจึงดูค่อนข้างที่จะแปลกและแหวกแนวไปจากจารีตเดิมมาก ท่านจึงมีแนวคิดว่าการที่ท่านทั้งรูปแบบภายนอกที่เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาออกไปก็เพื่อไม่ให้เป็นการขวางกั้นในการเข้าถึงสัจธรรม

บทสรุป

การศึกษางานวิจัย เรื่องศึกษาวิธีการสอนพุทธธรรมแบบวัชรยานของ เชอเกียม ตรุงปะ รินโปเช ว่ามีเทคนิคและวิธีการสอนพุทธธรรมอย่างไรที่ทำให้ชาวตะวันตกได้หันมานับถือพระพุทธศาสนาแบบวัชรยานแบบนิยานิงมา-กาคิว เพื่อการเป็นชาวพุทธที่แท้จริงและสามารถนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และทำให้รู้ถึงพุทธวิธีการสอนพุทธธรรมของพระพุทธเจ้าในครั้งสมัยพุทธกาลว่ามีความเป็นมาอย่างไรและได้เข้าถึงพระปัญญาญาณของพระพุทธองค์ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่ามีเทคนิคและวิธีการอย่างไรในการโปรดเหล่าพุทธบริษัท

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาทำให้เห็นถึงวิธีการสอนพุทธธรรมในต่างประเทศของเชอเกียม ตรุงปะ รินโปเช ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากทั้งในทวีปอเมริกาและยุโรป

๑. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยในครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการสอนพุทธธรรมของเชอเกียม ตรุงปะ กับนักเผยแผ่ท่านอื่นๆ ในปัจจุบัน

๒) ควรศึกษาการนำหลักพุทธธรรมของเชอเกียม ตรุงปะนำมาใช้ในการบริหารศึกษาที่ท่านได้วางรากฐานในสถาบันนาโรปะมาประยุกต์ใช้ในปรัชญาการศึกษาของไทย

๓) การศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนพุทธธรรมแบบไร้รูปแบบกรณีศึกษา พระอรหันต์จี๋-กงกับเชอเกียม ตรุงปะ

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

กฤษณา ไชย เกลลา เขียน. ต้นตอทัศน์แบบทิเบต, สมหวัง แก้วสุฟอง แปล, (คณะมนุษยศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙).

กรุณา-เรืองอุไร กุศลาลัย. ภารตวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๓๗.

อินเดียอนุทวีปที่น่าทึ่ง. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สยาม, ๒๕๔๔.

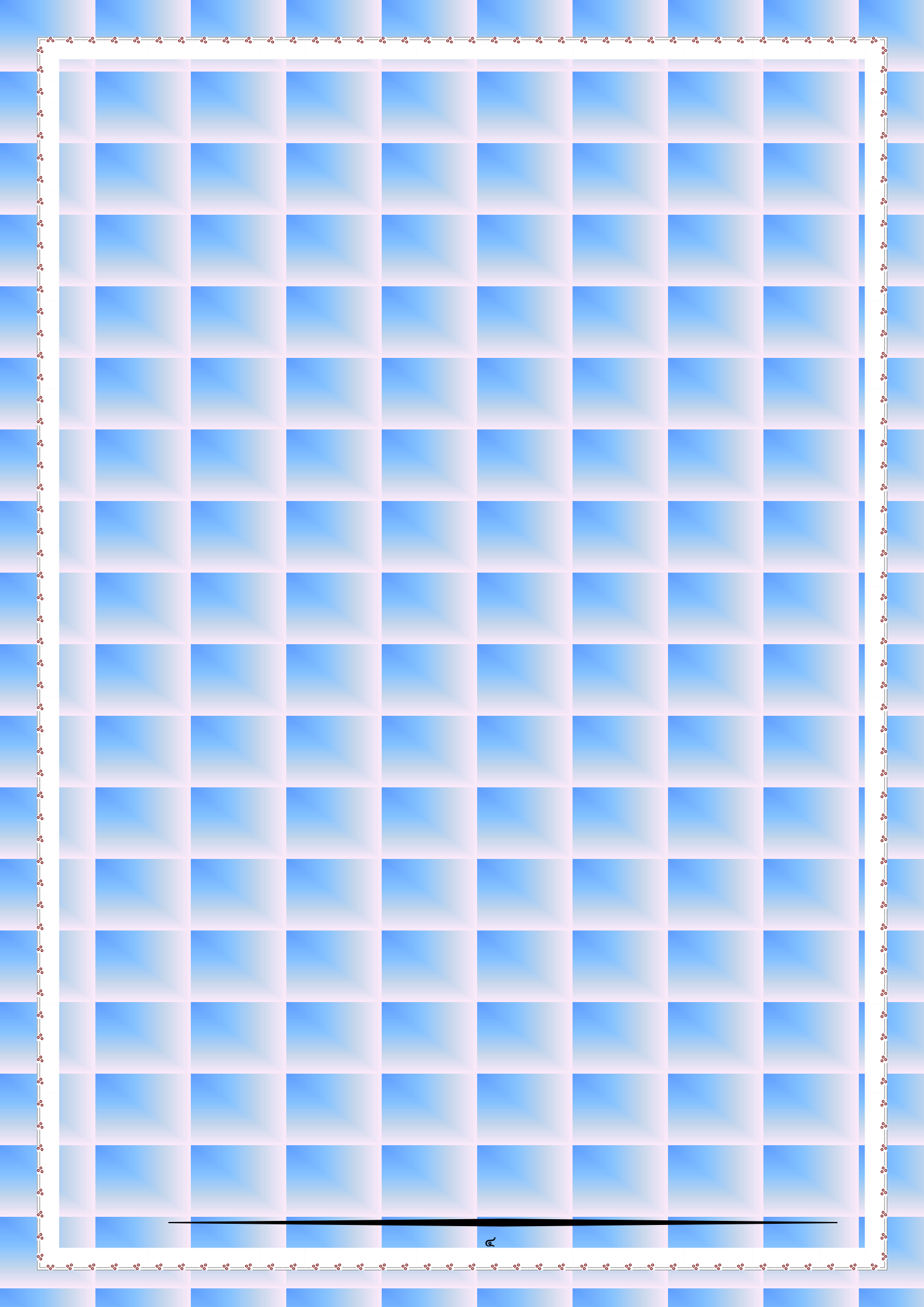
เจน โฮป. พระพุทธศาสนาสำหรับผู้ไม่รู้. พิมพ์ครั้งที่ ๑. แปลโดย อนิตรา พวงสุวรรณและคณะ, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๓.

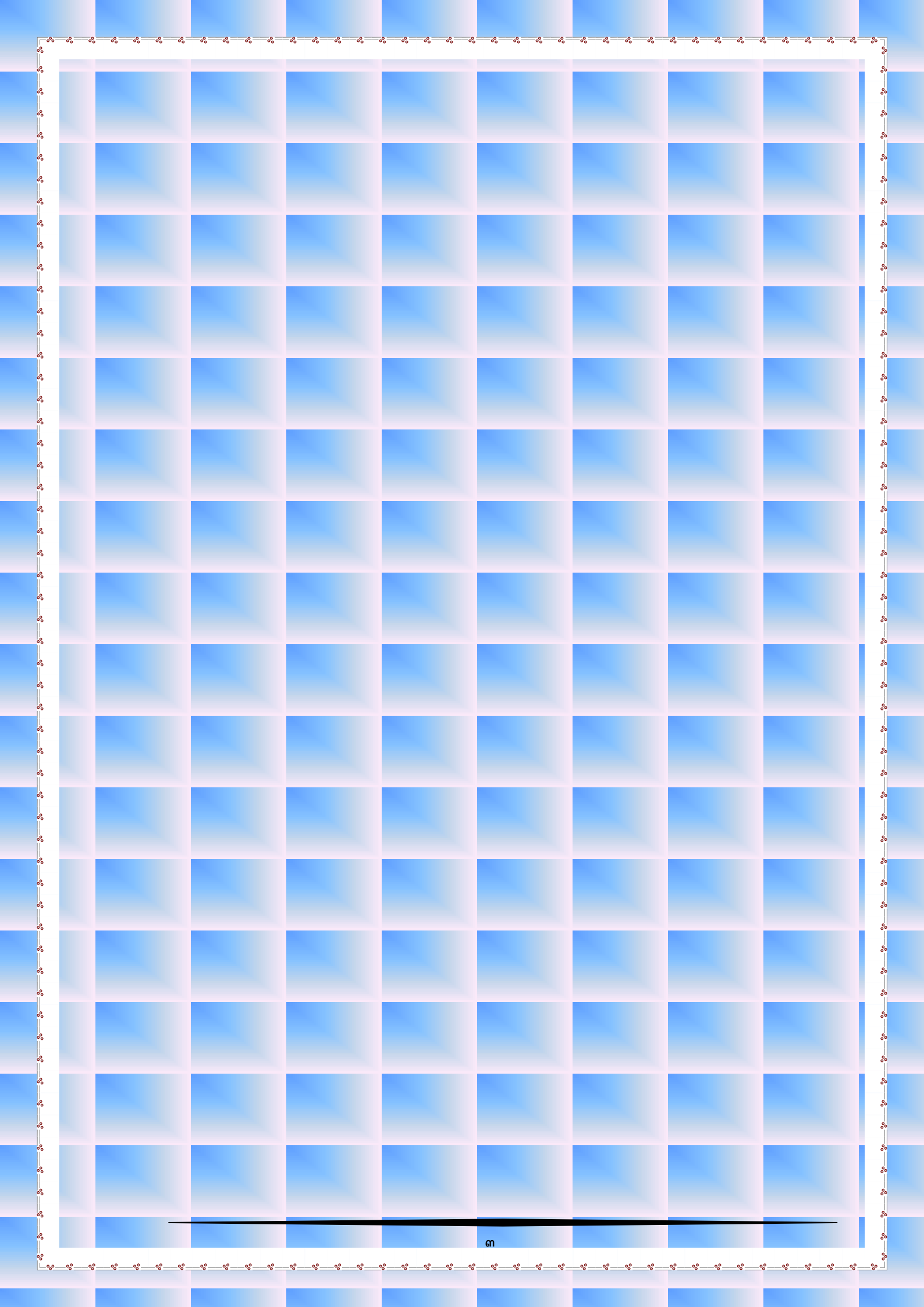
ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. พระพุทธศาสนาแบบทิเบต. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสองสยามจำกัด, ๒๕๓๕.

ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา. ปรัชญาตะวันออก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนส์ไตร์, ๒๕๓๖.

บุญย์ นิลเกษ. ปรัชญาศาสนา. คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๖.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). การสื่อสารเพื่อเข้าถึงสัจธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๙.

σ